

GLOFÁK PÉTER

PhD., Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar,
Földtudományok Doktori Iskola, Pécs
*PhD., University of Pécs, Faculty of Natural Sciences,
Doctoral School of Earth Sciences, Pécs*

ORCID: 0000-0001-7012-3995

e-mail: glofak@t-online.hu

MÁTHÉ RÉKA ZSUZSÁNNÁ

PhD., tudományos munkatárs, adjunktus
NKE Európa Stratégia Kutatóintézet, Budapest; Sapientia EMTE Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék, Marosvásárhely
*research fellow, Ludovika University of Public Service,
Europe Strategy Research Institute; Budapest
assistant professor, Sapientia Hungarian University of Transylvania, Department of Applied Social Sciences, Targu Mures*

ORCID: 0009-0006-6694-484X

e-mail: mathe.reka@uni-nke.hu

AZ EURÓPAI UNIÓ KILÁTÁSAI A GEOÖKONÓMIAI ERŐTÉR BEN

PROSPECTS OF THE EUROPEAN UNION IN THE GEOECONOMIC SPACE

ABSTRACT

In this article, we examine what significant geoeconomic conflicts the European Union is currently involved in and how the trade openness of individual countries is evolving based on the latest available data. We will explore the impact of these conflicts on trade relations, particularly focusing on how the European Union is adapting its strategies in response to shifting geopolitical dynamics. Additionally, we analyze the broader implications of recent restrict measures introduced by the EU, considering their effects on the EU economy as a whole. By analyzing the nuances of these tensions, we aim to provide a comprehensive overview of the current geoeconomic landscape, offering insights into potential future developments and strategies that the European Union could pursue to mitigate risks. We found that there is a danger that the number of economic sanctions in the world will increase and become more severe in the coming years. Given that the trade openness of the European Union is significantly higher than that of the USA and higher than that of China or India, the expanding geoeconomic struggles of the world would heavily affect the economy of the European Union. Hungary may be, to a particularly large extent hurt by these economic struggles, since its trade openness is outstanding not only in the European Union, but also in the world. Therefore, it is the European Union's (and Hungary's) economic interest that the geoeconomic conflicts in the world do not escalate in the coming period.

Kulcsszavak: Európai Unió, gazdasági hadviselés, geoökonómia, Oroszország, Kína
Keywords: European Union, economic warfare, geo-economics, Russia, China

1. Bevezetés

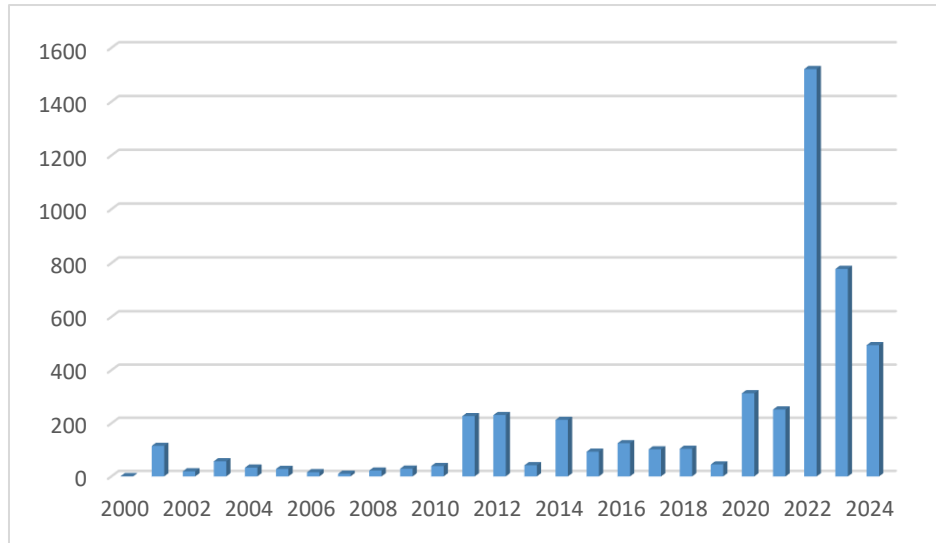
A gazdasági hadviselés már az ókor óta végig kíséri az emberiség történetét, de a gazdasági hadviselés tudatos nagyhatalmi stratégiája csak a 20. század elején jelent meg Woodrow Wilson, amerikai elnök elméletében, aki felvázolta, hogy a jövőben az Egyesült Államok külpolitikai céljait katonai erő helyett gazdasági eszközökkel tudja majd elérni.¹ Bár Wilson idealista elméletét sokan vitatták – és a második világháború is rácsúszott – a 20. század során egyre fontosabbá váltak a gazdasági eszközök a nagyhatalmi geopolitikai eszköztárban.² A hidegháború során is kiemelt szerepet kaptak a gazdasági hadviselés eszközei (pl: Marshall-terv, COCOM rendszer, fegyverkezési verseny vagy a berlini blokád), de a Szovjetunió összeomlását követően sem veszítették jelentőségükből. Maga a „geoökonómia” („geo-economics”) kifejezés is a hidegháború végén született Luttwak tollából³, és a fogalom a hidegháborút követő évtizedekben indult gyors fejlődésnek, mint a geopolitika gazdasági szemléletű ága.

Fishman megállapítja, hogy az Obama és a Trump kormányzat korábban sosem látott mértékben alkalmazott gazdasági eszközöket geopolitikai céljai elérésére.⁴ Ugyanez igaz az ENSZ-re is: a Szervezet működésének első 45 évében mindössze két országgal szemben alkalmazott gazdasági szankciókat (Rodézia és Dél-Afrika), a 90-es évektől viszont jelentősen megnőtt az ENSZ gazdasági büntetőintézkedéseinek száma (pl.: Irak, Haiti, Jugoszlávia, Afganisztán, Eritrea, Etiópia, Elefántcsontpart, Libanon, Szomália, Libéria, Szudán, Észak-Korea, Angola, Bisau-Guinea, Irán, Líbia, Ruanda, Közép-Afrikai Köztársaság, Kongói Demokratikus Köztársaság, Jemen, Mali).⁵

A gazdasági hadviselés nem csak renegát kis- és közepes államok megregulázását célozza, hanem a nagyhatalmak közötti geopolitikai küzdelmeknek is az egyik legjelentősebb terepévé vált a 2. világháborút követő időszakban; ahogy a Világgazdasági Tudományos Tanács 2022-ben megfogalmazta: „a világ 4-5 legnagyobb – jellemzően nukleáris fegyverrel rendelkező – hatalmával szemben a gazdasági szankciók jelentik a közvetlen konfrontáció valószínűleg legmagasabb szintjét.”⁶

Ezekben a kiélezett – gazdasági eszközökkel is vívott – geopolitikai küzdelmekben az Európai Unió és ezen belül is Magyarország helyzete – kereskedelmi nyitottsága okán – kiemelten aggodalomra ad okot. Az elmúlt évtizedekben nem csak az ENSZ és az Egyesült Államok, hanem az Európai Unió által kivetett gazdasági szankciók száma is jelentősen nőtt.

1. ábra: Az Európai Unió által bevezetett szankciók számának alakulása (2000-2024)

Forrás: European Commission⁷, ábra: saját szerkesztés

A szankciók jelentős része az orosz-ukrán konfliktushoz kapcsolódik, de számos más országgal szemben is vezetett be szankciókat az Európai Unió, ahogy ez a későbbiekben részletesen bemutatásra kerül.

Jelen cikkben azt vizsgáljuk, hogy az Európai Uniót milyen jelentős geokönmiai konfliktusoknak részese jelenleg illetve, hogy az elérhető legfrissebb (2022. évi) adatok alapján hogyan alakul az egyes országok kereskedelmi nyitottsága, és a szankciós küzdelmek ebből kifolyólag milyen további veszélyeket jelentenek az Európai Unió, azon belül is kiemelten Magyarország gazdaságára.

2. Az Európai Unió geoökönómiai küzdelmei

2.1. Az Európai Unió és Oroszország

A Krím-félsziget 2014. évi – Oroszország általi – annexiója után az Európai Unió (EU) korlátozó intézkedések sorát vetette ki Oroszországgal szemben: utazási tilalmat és vagyon befagyasztást tisztviselőkkel szemben,⁸ illetve célzott ágazati intézkedéseket, mint például a Krím félszigetről és Szevasztopolból származó áruk importjának korlátozása⁹, az orosz állami tulajdonú pénzügyi intézmények uniós tőkepiacokhoz való hozzáféréseinek korlátozása, a fegyverkereskedelem embargója, a katonai célra is használható áruk kivitelének tilalma és az érzékeny technológiákhoz való hozzáférés korlátozása (pl.: az olajiparban).¹⁰

A 2022-es Ukrajna elleni orosz támadásokat követően 2024 augusztusáig az EU átfogó szankciórendszert vezetett be összesen 14 különböző csomagon keresztül, amely az orosz magánszemélyek, szervezetek és ágazatok széles körét célozza, beleértve a pénzügyi szektort, az energia- és a védelmi ipart is. Az alábbiakban – terjedelmi korlátok miatt – a teljesség igénye

nélkül ismertetjük a legfontosabb intézkedéseket, amelyeket az EU Oroszország ellen vezetett be.

Az EU hét orosz bankot kizárt a SWIFT nemzetközi pénzügyi rendszerből¹¹ és immobilizálta¹² az Orosz Központi Bank mintegy 260 milliárd euró értékű pénzeszközeinek kétharmadát.

Az orosz energiaágazat terén az EU korlátozta az orosz kőolaj, szén és földgáz importját, valamint az energiaipar számára bizonyos technológiák és szolgáltatások exportját.¹³ Ezen túlmenően, megszabott egy hordónkénti 60 dolláros árplafont, amely alatt az Oroszországból származó nyersolaj mentesül a tengeri szállításra vonatkozó korlátozások alól.¹⁴

Az EU szankciórendszere jelentős gazdasági következményekkel járt Oroszország számára: az ország GDP növekedése – részben ezek miatt is – 2023-ra mintegy 7%-kal csökkent.¹⁵ A rubel az inváziót követő első évben jelentősen veszített értékéből az Euroval szemben, ám mára visszaerősödött a 2022 előtti árfolyam környékére.¹⁶ A szankciók hatékonysága és eredményessége azonban vita tárgyát képezi. Az EU 2014. után bevezetett korlátozó intézkedései nyomán a Kremlnek több éve volt felkészülni a súlyosabb szankciórezsimre, például a SWIFT rendszerből való kizárásra,¹⁷ vagy az orosz kereskedelmi hajók szankcionálására árnyékflották beszerzése révén.¹⁸ Mi több, az újabb korlátozó intézkedések a naiv gazdasági hadviselés értelmében¹⁹ megerősítették a Kreml narratíváját, illetve Putyin elnök belső támogatottságát, valamint Oroszország bővítette Kínával és más, nem nyugati országokkal való kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatait.²⁰

Eközben a gazdasági korlátozó intézkedések az egyes uniós tagállamok gazdaságára is negatív hatással voltak. A kőolaj, szén és földgáz importjának tilalma miatt az uniós energiaárak megemelkedtek és az EU-nak 10%-ot meghaladó inflációval kellett megküzdenie.²¹ Módszer-tanilag rendkívül nehéz elválasztani a COVID-19 pandémia miatt bekövetkezett gazdasági változások és az orosz-ukrán háború miatt előállt új geökonómiai feltételek hatásait, mindamelltt a német szövetségi parlament tudományos szolgálatának elemzése szerint a német gazdaság 2030-ig várhatóan több mint 260 milliárd euró hozzáadott értéket veszít az Oroszországgal szemben bevezetett gazdasági korlátozó intézkedések miatt, még a gázellátás teljes leállítása nélkül is. Ez – többek között – a munkaerőpiacra is negatív hatással van, így a 2022 és 2028 közötti időszakban várhatóan átlagosan 150 000 fővel csökken a német foglalkoztatottság.²² A németországi gyenge gazdasági teljesítmény számos más uniós gazdaságot is súlyosan érint, így Magyarország számára is erőteljes negatív következményei vannak.

2.2 Az Európai Unió és Kína

Az Európai Unió legfontosabb kereskedelmi partnerei az USA és Kína, az áruk kereskedelme szempontjából Kína az elsődleges partner. Az EU Kínával folytatott kereskedelmi mérlege az elmúlt évtizedben deficitet mutatott: a 2013-ban 100 milliárd eurós deficit 2022-re 400 milliárdra nőtt, amelyet 2023-ban sikerült 300 milliárd euróra mérsékelni.²³

A két szereplő közötti kereskedelmi kapcsolatokban nincsenek egyértelműen lefektetett szabályok. 2020. december 30-án elvben lezárult az EU-Kína átfogó beruházási megállapodás, ezt azonban az Európai Parlament nem ratifikálta emberi jogi viták miatt.²⁴ Az EU-kínai kereskedelmi kapcsolatokat az Európai Gazdasági Biztonsági stratégia, az Európai Tanács Kínáról

szóló 2023-as következtetései, valamint a kritikus fontosságú nyersanyagokkal való biztonságos és fenntartható ellátást biztosító keret határozzák meg. Ezek szerint az EU Kínát kulcsfontosságú partnerként, ugyanakkor rendszerszintű riválisként határozta meg. A kínai állami támogatások átláthatóságának hiányát a WTO is kiemeli: nem sikerült kellő betekintést nyernie az egyes ágazatokban – például az alumínium, az elektromos járművek, az üveg, a hajóépítés, a félvezetők vagy az acélipar területén – igénybe vett pénzügyi támogatások rendszerébe,²⁵ így a támogatások átláthatósága és az egyenlő feltételekre irányuló aggodalmak megalapozottnak tűntek. Az átláthatóság hiánya különösen tapasztalható az akkumulátoros elektromos járműveket érintő értékláncokon, így az EU büntetővámokat vetett ki a kínai elektromos járműveket forgalmazó cégekre. A vizsgálóbizottsággal való együttműködés függvényében az egyes cégeknek 17,4-37,6% közötti büntetővámot kell fizetniük a termékek uniós piacokon való értékesítéséért.²⁶ Ehhez hasonlóan, az EU a kínai biodízel behozatalára vonatkozó ideiglenes dömpingellenes vám kivetéséről is döntött.²⁷

A lépések következményeként Kína dömpingellenes vizsgálatot indított az EU-ból importált sertéshús ellen.²⁸ A sertéshús importjának esetleges korlátozása viszonylag enyhe válaszlépés Kína részéről. Sokkal súlyosabban érintheti az EU-t, amennyiben Kína ritkaföldfémek vagy kritikus nyersanyagok további exportját korlátozná. 2024-ben a gallium és a germánium exportját korlátozta, amelyet félvezetők, napelem panelek és mikrochipek gyártására használnak, és amelyek az EU új ipari stratégiája szempontjából kulcsfontosságúak.²⁹ A lépést megelőzte két hasonló intézkedés: 2015-ben Kína korlátozta a ritkaföldfémek, a volfrám és a molibdén különböző formáinak exportját,³⁰ majd 2016-ban az antimon, króm, kobalt, réz, grafit, indium, ólom, magnezit, talkum, tantál és ón különböző formáinak exportját korlátozta.³¹

2.3 Az EU és India

Az Európai Unió sokáig tartózkodott attól, hogy élesen elítélje Indiát, amiért az élénk gazdasági kapcsolatokat tart fenn Oroszországgal az Ukrajnával szembeni orosz agresszió ellenére is. Az orosz-ukrán háború kitörésének második évfordulójára időzített újabb – immáron 13. – Oroszországot sújtó európai uniós szankciós csomagban nevesített 27 új szankcionált vállalat között azonban – jelzés értékkel – megjelent egy indiai vállalat is, az Si2 Microsystems Pvt Ltd,³² mivel az indiai cég valószínűleg olyan hardvereket exportál Oroszországba, amelyek katonai célokra is használhatók (pl.: drónokban).³³ Az Si2 Microsystems-t érintő szankciónak érdemi gazdasági hatásai nem lesznek Indiára nézve, a lépés inkább csak szimbolikus; jelzi, hogy az Európai Unió immáron nem hagyja szó nélkül az orosz hadigépezet ilyen formájú támogatását, illetve lehet némi elrettentő ereje más, hasonló indiai cégek számára is, melyek szeretnék fenntartani kereskedelmi kapcsolataikat európai cégekkel / intézményekkel.³⁴ Meg kell azonban jegyezni, hogy ez a szankciós lépés alapjaiban nem befolyásolta India viszonyát Oroszországhoz. Narendra Modi, indiai miniszterelnök 2024 júliusában baráti hangulatú látogatáson

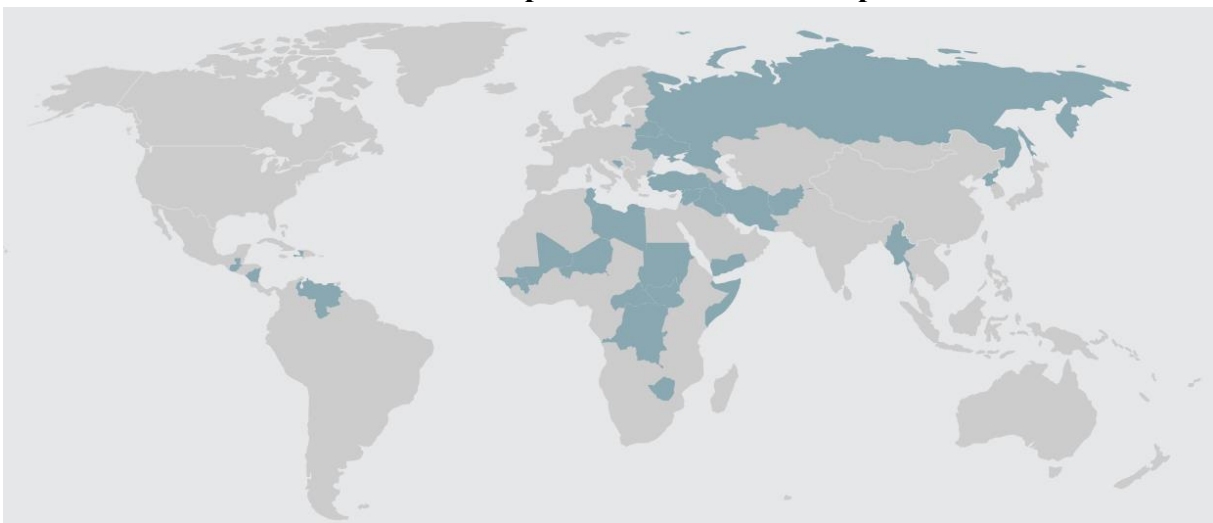
járt Putyin elnöknél, ahol a mindkét fél hangsúlyozta, hogy nincsenek jelentős nézetkülönbségek a két ország között.³⁵

Az Európai Unió és India között Oroszország miatt tehát egyelőre csak szimbolikus geoökonómiai lépés történt, de reális forgatókönyv lehet a – nem is távoli – jövőben, hogy újabb és újabb gazdasági szankciókat léptetnek életbe egymással szemben a felek, amelyeknek jelentős negatív hatásai lehetnek mind az indiai, mind az európai gazdaságra nézve.

2.4 Európai Unió és egyes fejlődő országok

Az Európai Unió nem csak olyan nagyhatalmakkal áll geoökonómiai konfliktusban, mint Oroszország vagy Kína, hanem számos kisebb fejlődő országgal is.

2. ábra: Az Európai Unió szankciós térképe

*Forrás: European Commission*³⁶

2024 júliusában 28 olyan kisebb ország szerepelt az Európai Bizottság szankciós térképén, amelyeket valamilyen mértékben érintenek európai uniós gazdasági szankciók: Afganisztán, Fehéroroszország, Bosznia-Hercegovina, Közép-Afrikai Köztársaság, Észak-Korea, Kongói Demokratikus Köztársaság, Guatemala, Bissau-Guinea, Haiti, Irán, Libanon, Líbia, Mali, Moldova, Montenegró, Myanmar (Burma), Nicaragua, Níger, Szerbia, Szomália, Dél-Szudán, Szudán, Szíria, Tunézia, Törökország, Venezuela, Jemen és Zimbabwe.

Ezen országok gazdasági súlya és az Európai Unióval korábban folytatott kereskedelmi volumene jelentős eltéréseket mutat, de összességében jelentős gazdasági súlyt képviselnek a fenti országok. Ezen országokkal szemben bevezetett európai szankciók tehát érezhető negatív nyomot hagynak az EU gazdaságán is (a gazdasági folyamatok komplexitása miatt ezen hatás megbízható számszerűsítése módszertani nehézségekbe ütközik).

2.5 Az Egyesült Államok, mint geoökonómiai ellenfél?

2024 novemberében került sor az Egyesült Államok 60. elnökválasztására, amelyet Donald Trump nyert meg, aki 2017-2021 között már viselte az elnöki tisztséget, így korábbi gazdasági

intézkedései és jelen ígéretei alapján következtetni lehet, hogy milyen irányvonalat képvisel majd geoökonómiai politikájában.

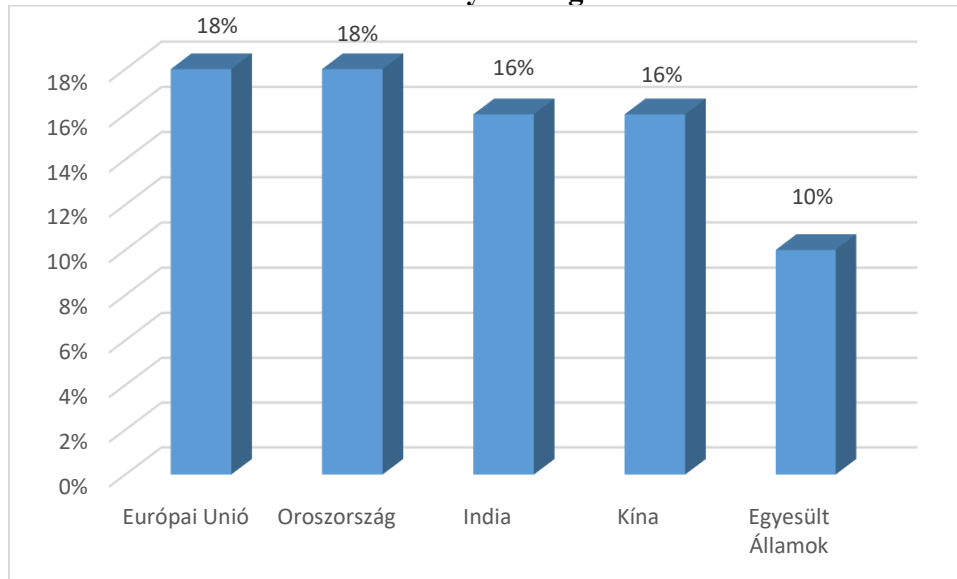
Az EU szempontjából kedvezőtlen geoökonómiai változásokat vetít előre Trump újabb elnöki periódusa. 2018-19-ben a Trump adminisztráció szigorú vámpolitikai intézkedéseket hozott több geopolitikai szövetségével szemben (pl.: Európai Unió, Kanada, Mexikó, Dél-Korea). Európai uniós vonatkozásban 2018-ra rekord méretűre nőtt az áruforgalmi deficit az USA külkereskedelmi mérlegében (178 milliárd USD), így az amerikai kormányzat – tisztességtelen európai állami támogatásokra hivatkozva – jelentős vámokat vetett ki az EU-val szemben acélra, alumíniumra, Airbus repülőgépekre, sajtokra és borokra.³⁷ Az EU megtorló intézkedésként vámokat vetett ki az amerikai acélra, alumíniumra, mezőgazdasági és ruházati termékekre, mosógépekre, kozmetikumokra és kisméretű hajókra.³⁸ Bár a Biden kormányzat az amerikai büntetővámok jelentős részét visszavonta (és az EU is visszavonta az amerikaiak ellen bevezetett büntetőintézkedéseit), fennáll a veszély, hogy Trump újráválasztása nyomán kiújul a vámpolitikai küzdelem a két geopolitikai szövetség között, jelentős károkat okozva ezzel mind az amerikai, mind az európai gazdaságnak. Tekintettel azonban arra, hogy az EU kereskedelmi nyitottsága (18%) jóval magasabb, mint az Egyesült Államoké (10%), ezért a két szereplő közül az Európai Unió gazdaságában jelentősebb károk keletkezhetnek majd.

Látható tehát, hogy jelenleg reális esélye van annak, hogy az elkövetkező néhány évben nem csak olyan geopolitikai ellenfelekkel kerülhet egyre súlyosabb geoökonómiai konfliktusba az EU mint Oroszország, Kína vagy Irán, hanem olyan jelentős geopolitikai szövetségével is mint az USA.

3. Magyarország helyzete a világ geoökonómiai erőterében

Kereskedelmi szempontból Magyarország nem csak az EU-ban, hanem világviszonylatban is az egyik legnyitottabb ország. Az IMF a „kereskedelmi nyitottság” („trade openness”) index alapján határozza meg az egyes országok külkereskedelmi nyitottságát. Ez a mutató az export és import átlagát viszonyítja az adott ország GDP-jéhez. A kereskedelmi nyitottság értékét mutatja az alábbi ábra, néhány nagy gazdasági egység vonatkozásában:

3. ábra: Kereskedelmi nyitottság index értéke 2022.

Forrás: IMF³⁹, Európai Bizottság⁴⁰ ábra: saját szerkesztés

Magyarország esetén a fenti módszertan szerint számított kereskedelmi nyitottság index nem határozható meg pontosan, mert az IMF és az Európai Bizottság adatbázisai nem tartalmazznak Magyarországra vonatkozó alapadatokat EU-n belüli és EU-n kívüli külkereskedelem megoszlására vonatkozóan. Tekintettel azonban arra, hogy a magyar külkereskedelem GDP arányos értéke kb. 50%-kal haladja meg az EU átlagot⁴¹, ezért úgy becsülhető, hogy a Magyarország külkereskedelmi sérülékenysége jelentősen az átlagos EU-s érték felett van.

A nyitott országok gazdasága érzékenyebb a világban bekövetkező kereskedelmi folyamatok változásaira. Amikor a világkereskedelem volumene nő, akkor ebből a növekedésből a nyitott országok gazdasága rendszerint profitálni szokott, amikor viszont tömegesen léptetnek életbe kereskedelmi korlátozásokat a világ országai, akkor a nyitott országok gazdasága ezen korlátozásokat jobban megsínyli közvetlenül és közvetett csatornákon is (ha például Kína életbe léptet korlátozásokat amerikai termékekkel szemben, akkor az az európai gazdaságot is erőteljesen érintheti, ha a szankcionált amerikai/kínai termékekben magas az európai alkatrészek/anyagok aránya). Ha tehát az elkövetkező években egyre jelentősebb kereskedelmi korlátozásokat léptetnek életbe egymással szemben a nagy gazdasági hatalmak, akkor azt az Európai Unió gazdasága (tekintettel a 18%-os nyitottságára) erőteljesen megsínyli majd, az Európai Unión belül pedig különösen veszélyeztetettek az olyan, átlagnál nyitottabb országok, mint például Magyarország.

4. Konklúziók

Az Európai Unió már jelenleg is számos geökonómiai frontot visel és jelentős a veszélye annak, hogy ezen gazdasági küzdelmek az elkövetkező években megszorodnak és tovább súlyosbodnak majd, amely a nemzetközi kereskedelmi korlátozások további eszkalálódását eredményezik. Tekintettel arra, hogy az Európai Unió kereskedelmi nyitottsága (18%) megha-

ladja az amerikai (10%), kínai (16%) és indiai (16%) nyitottság mértékét, így az egyre terebélyesedő geoökonómiai küzdelmek az Európai Unió gazdaságát fokozott mértékben fogják sújítani. Magyarország pedig kiemelt vesztese lehet ezeknek a küzdelmeknek, hiszen külkereskedelmi kitétsége nem csak az Európai Unióban, hanem világviszonylatban is magas.

FELHASZNÁLT IRODALOM / REFERENCES

- BBC (2022):** Ukraine conflict: What is Swift and why is banning Russia so significant? <https://www.bbc.com/news/business-60521822>. Letöltve: 2024.08.25.
- Deutcher Bundestag (2023):** Dokumentation. Auswirkungen von Sanktionen auf die europäische und russische Wirtschaft <https://www.bundestag.de/resource/blob/963236/f100c84d362abc7d0bc6580078911dc8/WD-5-063-23-pdf-data.pdf> 34. oldal. Letöltve: 2024.08.25.
- EURLEX (2024):** EU restrictive measures in view of Russia's invasion of Ukraine. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/eu-restrictive-measures-in-view-of-russia-s-invasion-of-ukraine.html>. Letöltve: 2024.08.25.
- Európai Bizottság (2014):** 2022/2368 végrehajtási rendelet, C/2022/8705, HL L 311I., 2022.12.3, 5–7 old.
- Európai Bizottság (2023):** EU27 Trade data. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_st_eu27_2020sitc__custom_13796596/default/table?lang=en. Letöltve, 2024.08.25.
- Európai Bizottság (2024):** 2024/1866 végrehajtási rendelet (2024. július 3.), C/2024/4646, HL L, 2024/1866, 2024.7
- Európai Bizottság (2024):** 2024/2163 végrehajtási rendelete (2024. augusztus 14.). C/2024/5771, HL L, 2024/2163, 2024.8.16.
- Európai Tanács (2022):** 2022/345 rendelet (2022. március 1.), HL L 63., 2022.3.2., 1–4 old.
- Európai Tanács (2024):** 2024/1469 rendelet (2024. május 21.), ST/9554/2024/INIT, HL L, 2024/1469, 2024.5.22.
- Európai Unió, Külügyek Tanácsa (2014):** A Tanács támogatja Kijev béketervét <https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/fac/2014/06/23/>. Letöltve: 2024.08.25.
- European Commission (2024),** EU Sanctions Map. <https://www.sanctionsmap.eu/#/main> Letöltve: 2024.08.25.
- European Commission (2024):** EU adopts 13th package. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/eu-adopts-13th-package-sanctions-against-russia-after-two-years-its-war-aggression-against-ukraine-2024-02-23_en Letöltve: 2024.08.25.
- European Commission (2024):** EU Sanctions Tracker. <https://data.europa.eu/apps/eusanctionstracker/>
- European Commission (2024):** European Union, Trade in goods with China https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_china_en.pdf 3. oldal. Letöltve: 2024.08.25.
- European Council (2014):** Statement by the President of the European Council. <https://www.consilium.europa.eu/media/22015/144158.pdf>. Letöltve: 2024.08.25.
- European Parliament (2021):** MEPs refuse any agreement with China whilst sanctions are in place <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210517IPR04123/meps-refuse-any-agreement-with-china-whilst-sanctions-are-in-place>. Letöltve: 2024.08.25.
- Fishman, Edward (2017):** Even Smarter Sanctions: How to Fight in the Era of Economic Warfare. Foreign Affairs. Vol. 96., November-December 2017.
- Foreign Affairs Council (2014):** Council condemns the illegal referendum in Crimea <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2014/03/17/>. Letöltve: 2024.08.25.
- Galtung, Johan (1967):** On the effects of international economic sanctions, with examples from the case of Rhodesia. World Politics. 1967/3 szám (No. 19) 378–416. old.
- IMF (2024):** GDP adatok: https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/OEMDC/ADVEC/WEO_WORLD, kereskedelmi adatok: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=61013712> Letöltve: 2024.08.25.

- Lawder, David – Shalal, Andrea (2021):** U.S., EU end Trump-era tariff war over steel and aluminum. <https://www.reuters.com/world/us-eu-expected-announce-deal-ending-steel-aluminum-tariff-dispute-sources-say-2021-10-30/> Letöltve: 2024.08.25.
- Luttwak, Edward (1990):** From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict, Grammar of Commerce. *The National Interest*. No. 20., 17–23. old.
- Máthé Réka Zsuzsánna (2023):** Fogat fogért? <https://www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2023/07/17/fogat-fogert/> Letöltve: 2024.08.25.
- Máthé Réka Zsuzsánna (2024):** “Van Sapkája Az Orosz Olajnak.” In: Schmidt, Laura; Tárnok, Balázs (szerk.): *Szakpolitikai elemzések 2023 I. félév*. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest. 114–117. old.
- Máthé Réka Zsuzsánna (2024):** Szankciók kezdetben és napjainkban: a korlátozó intézkedések a soros uniós elnökség szempontjából. In: Navracsics, Tibor; Tárnok, Balázs (szerk.) *A 2024-es magyar EU-elnökség*. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest. 413–434 old.
- MTA – Világgazdasági Tudományos Tanács (2022):** Gazdasági szankciók és következmények a 21. században. <https://mta.hu/vilaggazdasagi-tudomanyos-tanacs/gazdasagi-szankciok-es-kovetkezmények-a-21-szazadban-112232> Letöltve: 2024.08.25.
- Padover, Saul (2010):** *Wilson’s Ideals*, Kessinger Publishing, Whitefish, Montana.
- Reményi Péter – Glofák Péter (2023):** Oil Price Manipulation as a Geoeconomic Weapon Against the Soviet Union / Russia. *Geopolitics Quarterly*, 19(2), 66–90. old.
- Reuters (2024):** China opens tit-for-tat anti-dumping probe into EU pork <https://www.reuters.com/markets/commodities/china-opens-anti-dumping-probe-into-imported-pork-by-products-eu-2024-06-17/> Letöltve: 2024.08.25.

JEGYZETEK/NOTES

- ¹ Padover, Saul (2010): *Wilson’s Ideals*, Kessinger Publishing, Whitefish, Montana.
- ² Reményi Péter – Glofák Péter (2023): Oil Price Manipulation as a Geoeconomic Weapon Against the Soviet Union / Russia. *Geopolitics Quarterly*, 19(2), 66–90. old.
- ³ Luttwak, Edward (1990): *From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict, Grammar of Commerce*. *The National Interest*. No. 20., 17–23. old.
- ⁴ Fishman, Edward (2017): *Even Smarter Sanctions: How to Fight in the Era of Economic Warfare*. *Foreign Affairs*. Vol. 96., November-December 2017.
- ⁵ United Nations (2023): *Sanctions*. <https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/information>. Letöltve: 2024.08.25.
- ⁶ MTA – Világgazdasági Tudományos Tanács (2022): *Gazdasági szankciók és következmények a 21. században*. <https://mta.hu/vilaggazdasagi-tudomanyos-tanacs/gazdasagi-szankciok-es-kovetkezmények-a-21-szazadban-112232> Letöltve: 2024.08.25.
- ⁷ European Commission (2024): *EU Sanctions Tracker*. <https://data.europa.eu/apps/eusanctionstracker/>
- ⁸ Foreign Affairs Council (2014): *Council condemns the illegal referendum in Crimea* <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2014/03/17/>. Letöltve: 2024.08.25.
- ⁹ Európai Unió, Külügyek Tanácsa (2014): *A Tanács támogatja Kijev béketervét* <https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/fac/2014/06/23/>. Letöltve: 2024.08.25.
- ¹⁰ European Council (2014): *Statement by the President of the European Council*. <https://www.consilium.europa.eu/media/22015/144158.pdf>. Letöltve: 2024.08.25.
- ¹¹ Európai Tanács (2022): *2022/345 rendelet (2022. március 1.) az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló 833/2014/EU rendelet módosításáról*, HL L 63., 2022.3.2., 1–4 old.
- ¹² Európai Tanács (2024): *2024/1469 rendelet (2024. május 21.) az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló 833/2014/EU rendelet módosításáról*, ST/9554/2024/INIT, HL L, 2024/1469, 2024.5.22.
- ¹³ EURLEX (2024): *EU restrictive measures in view of Russia’s invasion of Ukraine*. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/eu-restrictive-measures-in-view-of-russia-s-invasion-of-ukraine.html>. Letöltve: 2024.08.25.
- ¹⁴ Európai Bizottság (2014): *2022/2368 végrehajtási rendelet az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló 833/2014/EU tanácsi rendelet módosításáról*, C/2022/8705, HL L 311I., 2022.12.3, 5–7 old.

- ¹⁵ World Bank (2024): GDP growth (annual %) - Russian Federation <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2023&locations=RU&start=1988&view=chart>. Letöltve: 2024.08.25.
- ¹⁶ Trading Economics (2024): Russian Ruble <https://tradingeconomics.com/russia/currency>. Letöltve: 2024.08.25.
- ¹⁷ BBC (2022): Ukraine conflict: What is Swift and why is banning Russia so significant? <https://www.bbc.com/news/business-60521822>. Letöltve: 2024.08.25.
- ¹⁸ Máthé Réka Zsuzsánna (2024): “Van Sapkája Az Orosz Olajnak.” In: Schmidt, Laura; Tárnok, Balázs (szerk.): Szakpolitikai elemzések 2023 I. félév. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest. 114–117. old.
- ¹⁹ Galtung, Johan (1967): On the effects of international economic sanctions, with examples from the case of Rhodesia. *World Politics*. 1967/3 szám (No. 19) 378–416. old.
- ²⁰ Máthé Réka Zsuzsánna (2024): Szankciók kezdetben és napjainkban: a korlátozó intézkedések a Soros uniós elnökség szempontjából. In: Navracscics, Tibor; Tárnok, Balázs (szerk.) A 2024-es magyar EU-elnökség. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest. 413–434 old.
- ²¹ Trading Economics (2024): European Union Inflation Rate <https://tradingeconomics.com/european-union/inflation-rate>. Letöltve: 2024.08.25.
- ²² Deutscher Bundestag (2023): Dokumentation. Auswirkungen von Sanktionen auf die europäische und russische Wirtschaft <https://www.bundestag.de/resource/blob/963236/f100c84d362abc7d0bc6580078911dc8/WD-5-063-23-pdf-data.pdf> 34. oldal. Letöltve: 2024.08.25.
- ²³ European Commission (2024): European Union, Trade in goods with China https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_china_en.pdf 3. oldal. Letöltve: 2024.08.25.
- ²⁴ European Parliament (2021): MEPs refuse any agreement with China whilst sanctions are in place <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210517IPR04123/meps-refuse-any-agreement-with-china-while-sanctions-are-in-place>. Letöltve: 2024.08.25.
- ²⁵ WTO (2024): Trade Policy Review. China https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s458_e.pdf Letöltve: 2024.08.25.
- ²⁶ Európai Bizottság (2024): 2024/1866 végrehajtási rendelet (2024. július 3.). C/2024/4646, HL L, 2024/1866, 2024.7
- ²⁷ Európai Bizottság (2024): 2024/2163 végrehajtási rendelete (2024. augusztus 14.). C/2024/5771, HL L, 2024/2163, 2024.8.16.
- ²⁸ Reuters (2024): China opens tit-for-tat anti-dumping probe into EU pork <https://www.reuters.com/markets/commodities/china-opens-anti-dumping-probe-into-imported-pork-by-products-eu-2024-06-17/> Letöltve: 2024.08.25.
- ²⁹ Máthé Réka Zsuzsánna (2023): Fogat fogért? <https://www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2023/07/17/fogat-fogert/> Letöltve: 2024.08.25.
- ³⁰ WTO (2015): DS432: China — Measures Related to the Exportation of Rare Earths, Tungsten and Molybdenum. https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds432_e.htm Letöltve: 2024.08.25.
- ³¹ WTO (2016): DS509: China — Duties and Other Measures Concerning the Exportation of Certain Raw Materials https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds509_e.htm Letöltve: 2024.08.25.
- ³² European Commission (2024): EU adopts 13th package. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/eu-adopts-13th-package-sanctions-against-russia-after-two-years-its-war-aggression-against-ukraine-2024-02-23_en Letöltve: 2024.08.25.
- ³³ Shamim, Sarah (2024): Why has the EU sanctioned Indian, Chinese companies for Russia links? <https://www.aljazeera.com/news/2024/2/29/why-has-the-eu-sanctioned-indian-chinese-companies-for-russia-links> Letöltve: 2024.08.25.
- ³⁴ Warrior, Anya (2024): EU’s Sanctions on India and China are a Warning to Russia. <https://theowp.org/eu-sanctions-on-india-and-china-are-a-warning-to-russia/> Letöltve: 2024.08.25.
- ³⁵ Reuters (2024): No disagreements between Putin and Modi at Moscow meeting, India and Russia say. <https://www.reuters.com/world/europe/kremlin-says-there-were-no-disagreements-between-putin-modi-moscow-meeting-2024-07-10/> Letöltve: 2024.08.25.
- ³⁶ European Commission (2024), EU Sanctions Map. <https://www.sanctionsmap.eu/#/main> Letöltve: 2024.08.25.
- ³⁷ Shalal, Andrea – Lawder, David (2020): As Trump takes aim at EU trade, European officials brace for fight. <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-europe-analysis-idUSKBN2051AK/> Letöltve: 2024.08.25.
- ³⁸ Lawder, David – Shalal, Andrea (2021): U.S., EU end Trump-era tariff war over steel and aluminum. <https://www.reuters.com/world/us-eu-expected-announce-deal-ending-steel-aluminum-tariff-dispute-sources-say-2021-10-30/> Letöltve: 2024.08.25.
- ³⁹ IMF (2024): Trade data: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=61013712> GDP data: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD>
- ⁴⁰ Európai Bizottság (2023): EU27 Trade data. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_st_eu27_2020sitc__custom_13796596/default/table?lang=en Letöltve, 2024.08.25.
- ⁴¹ IMF (2024): Trade data: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=61013712> GDP data: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD>

